

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1922 kl. 2 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om sådan ändring i den proportionella valmetoden, att underpartibeteckning må användas vid riksdagsmannaval och landstingsmannaval.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 19, har herr *Pettersson, Anton*, hemställt »att riksdagen ville besluta om sådan ändring i den proportionella valmetoden, att underpartibeteckning får användas vid riksdagsmannaval och landstingsmannaval».

Beträffande den till stöd för detta yrkande förebragta motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Det synes utskottet tvivelaktigt, huruvida det i föreliggande motion framförda önskemålet kan förverkligas annat än i samband med införande av något system med officiella förberedelser vid de ifrågavarande valen. Frågan om införandet av dylika förberedelser har beträffande val till andra kammaren som bekant redan varit föremål för utredning av de inom justitiedepartementet tillkallade proportionsvalsakkunniga. Det förslag till ändringar i lagen om val till riksdagen, åsyftande förbättringar i den för de politiska valen gällande valmetoden, som av nämnda sakkunniga framlades i deras den 18 april 1921 avgivna betänkande II, innefattade även bestämmelser om officiella förberedelser vid andrakammarval. I den proposition, nr 358, till 1921 års riksdag, vari Kungl. Maj:t på grundvalen av proportionsvalsakkunnigas nyssnämnda utredning förelade riksdagen förslag till ändringar med avseende å det proportio-

*Utskottets
yttrande.*

nella valsättet till andra kammaren, upptogs dock icke de sakkunnigas förslag i vad detsamma angick de officiella valförberedelserna. Att så icke skedde motiverades av dåvarande chefen för justitiedepartementet vid propositionens föredragning förnämligast med hänvisning till de svårigheter vid tillämpningen, som införandet av officiella valförberedelser utan tvivel skulle komma att medföra.

Utan att nu taga ståndpunkt till frågan, huruvida en anordning med officiella valförberedelser är tillräcklig eller icke, har utskottet funnit problemet härom vara så omfattande, att det icke kunnat av utskottet så genomarbetas, att något på en sådan prövning byggt förslag skulle kunnat framföras i tillräcklig tid för att kunna lända till efterrättelse vid vare sig höstens landstingsmannaval eller vid andra under året infallande val. Utskottet har på dessa grunder ansett sig böra avstyrka den föreliggande motionen.

Utskottet får alltså hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 maj 1922.

På konstitutionsutskottets vägnar:

SAM. CLASON.

Närvarande: Herrar *Clason, Engberg,* Hellberg,* Thulin, Reuterskiöld, G. W. Hansson, von Geijer, Lyberg,* Stendahl, Almkvist,* C. E. Eriksson,* Nilsson* i Antnäs, *K. A. Westman, Bäckström, Andersson* i Igelboda, *Persson* i Fritorp, *Gustafson* i Kasenberg, *Fast, Sehlin* och *Jensen*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1:o. av herr *Thulin* mot motiveringen.
- 2:o. av herr *Reuterskiöld*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Utskottet erkänner, att, även med de större valkretsar, som nu finnas för riksdagsmannaval till andra kammaren, ett behov av samverkan mellan olika partier ofta gör sig gällande, icke så mycket måhända av

proportionalitetsgrunder eller i följd av valsystemets teknik, som fastmera av reala skäl — motsättningarnas skärpande på vissa håll och utjämning å andra, utan att därför den en gång givna partiorganisationen försvinner. Om härvid gemensam partibeteckning kommer till användning, blir behovet av underpartibeteckning lätt kännbart. Å andra sidan anser sig utskottet icke kunna utan vidare förorda motionen, då införandet av underpartibeteckning utan garantier mot användande av gemensam partibeteckning blott efter ömsesidigt medgivande icke torde vara lämpligt.

Utskottet har, vid överbägande av sådana garantier, ansett sig böra lägga proportionalvalsakkunniges, riksdagen förra året delgivna förslag till grund, även om utskottet anser detsamma i åtskilliga avseenden onödigt invecklat och omständligt. Utskottet har därför låtit utarbeta en lagtext, som under anknytning till sagda förslag blott upptager det oundgängligaste och bortskär det efter utskottets mening mindre väsentliga (bil.) De invändningar, som riktats mot proportionalvalsakkunniges förslag, torde härigenom hava väsentligen förlorat sin betydelse. Utskottet vill emellertid även framhålla, att då utskottet förordar en lösning i enlighet härmed, formellt sett den gemensamma partibeteckningen blir överflödig och ersättes genom anmälan om samverkan mellan bestämda nummerlistor. Men utskottet anser detta vara en ej oväsentlig fördel, då det ofta visat sig omöjligt att finna just en för alla dem, som önska samverka, antaglig gemensam partibeteckning.

Utskottet hade helst önskat redan nu förelägga riksdagen det inom utskottet utarbetade förslaget till antagande. Men då det icke utan skäl kan anses mindre önskligt att så hastigt som ännu under innevarande år tillämpa de nya reglerna, har utskottet ansett sig böra hemställa,

att riksdagen i anledning av motionen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för nästa lagtima riksdag av förslag till sådana ändringar i vallag och landstingsförordning, att samverkan mellan partier, utan att gemensam partibeteckning användes, möjliggöres utan att därigenom partiernas självbestämmanderätt sättes i fara.

3:o av herr *Stendahl*, som instämt i den av herr *Reuterskiöld* avgivna reservationen, dock med den ändring att bestämmelserna, som avse möjliggörande av personliga suppleanter, bort utgå.

Bilaga till herr Reuterskiölds reservation.

Vallagen.

§ 55.

När ..... därom minst 45 dagar före valdagen utgå ..... för valet samt valstället för varje valdistrikt, tid för ingivande av vallistor och anmälningar om valsamverkan ävensom tid och ställe ..... röstlängd.

§ 56 (ny).

Vallista skall i en följd innehålla de namn som anses böra å valsedel upptagas, det ena under det andra i den ordning de avses skola vid valet förekomma, till ett antal av högst två utöver det antal riksdagsmän, som skall väljas, med tydligt angivande av titel eller yrke och hemvist, så ock den beteckning i övrigt som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka vem eller vilka åsyftas, ävensom ovan namnen en kort beteckning å dem, som förordat vallistan (förordsbeteckning).

Vallista, som skall åtföljas dels av skriftlig förklaring från de personer, vilkas namn därå förekomma, att de medgivit sina namns upptagande, dels av förord undertecknat av minst 15 personer, vilka enligt intyg av vederbörande valförrättare äro inom valkretsen uppförda i röstlängd såsom röstberättigade vid valet, ingives till K. B. sist å 30:de dagen före den utsatta valdagen och tilldelas därvid löpande nummer i den ordning listan inkommer. Förordsbeteckning må ej vara fullständigt lika med sådan å tidigare ingiven vallista.

Förord må ej vara undertecknat av person, som undertecknat tidigare ingivet förord för annan vallista. I förord skall angivas viss person såsom ombud för förordsgivarne, dem obetaget att samfällt uppträda där de så finna skäligt; är ombud ej angivet, anses den, som främst undertecknat förordet, såsom ombud.

Så snart den tid gått till ända, inom vilken vallista skall vara ingiven, låter K. B. ofördröjligen kungöra såväl de ingivna vallistorna som dem tilldelade nummer.

§ 57 (ny).

Förordsgivarne må, själva eller genom ombud, avtala om valsamverkan mellan olika numrerade vallistor, och må, där flera vallistor inbördes samverka, samma lista tillika särskilt samverka med annan eller andra av dessa, men ej med vallista, som icke tillhör de sålunda samverkande.

Sådant avtal skall, för att vid röstsammanräkningen beaktas, av vederbörande gemensamt hos K. B. anmälas sist å 20:de dagen före valdagen, och må därefter ingen ändring i avtal eller vallistor företagas. Inkomna anmälningar om valsamverkan kungöras genast efter anmälningstidens utgång av K. B.

§ 58 (ny).

Finnes antalet å ingivna vallistor uppförda namn motsvara högst det antal platser som skall besättas, prövar K. B. omedelbart de sålunda föreslagnes valbarhet och förklarar dem valda, vilkas valbarhet godkänts, samt utfärdar kungörelse om inställande av vidare valåtgärder, dock att där ej alla platser bliva på detta sätt besatta, för de återstående tillättande förfares såsom i § 82 är stadgat.

§ 59.

Mom. 1. = n. v. § 56.

Mom. 2. = n. v. § 57 ..... dock med följande ändring:

Valet ..... förrättningen.

I vallokalen ..... lag och de i §§ 56 och 57 föreskrivna kungörelser finnas anslagna.

Mom. 3. = n. v. § 58.

§ 60.

Mom. 1. = n. v. § 59 ..... dock med följande ändring:

Vid ..... kännetecken.

Valsedel skall överensstämma med viss enligt § 57 ingiven vallista och å därtill avsedd plats på sätt formulär nr 2 vid denna lag utvisar tillika innehålla det denna vallista tilldelade nummer.

Mom. 2. = n. v. § 60.

nr.

(Förordsbeteckning)

-----

§ 79.

Ogill är valsedel:
 till ..... papper;
 å ..... anbragt;
 vilken saknar vallistnummer eller icke överensstämmer med mot-
 svarande vallista, dock att namnstrykning må, jämlikt § 80, äga rum.
 vilken icke upptager ..... namn.
 Finnas ..... ogilla.

§ 81.

Mom. 1 = n. v. § 81 ..... dock med följande tillägg:
 Rösterna ..... grunder; dock med iakttagande av vad i
 nästföljande mom. stadgas.

Mom 2. (nytt). Valsedlarna ordnas så, att alla sedlar med samma vallistnummer föras tillsammans i en nummergrupp. Äger, enligt gjord anmälan, valsamverkan rum mellan olika vallistor, föras de nummergrupper, som hava dessa vallisters nummer, till en samfäld nummergrupp, som i förhållande till övriga samfälda och icke samverkande nummergrupper betraktas som ett parti. Därest särskild valsamverkan anmälts mellan två eller flera vallistor inom viss samfäld nummergrupp, betraktas även dessa i förhållande till övriga nummergrupper därinom som ett parti. Det antal platser, som tilldelas samfäld nummergrupp, fördelas mellan dess särskilda nummergrupper på sätt i § 20 stadgats om platsfördelning mellan partier, och skall för platsernas besättande sammanräkning inom nummergrupp med lägre röstetal verkställas före sådan nummergrupp med högre röstetal.

K. F. om landsting.

§ 4.

Mom. 1. Valen ..... kännetecken, avfattade i överens-
 stämmelse med någon sist å 30:de dagen före valdagen till Konungens
 Bef:de ingiven vallista.

Valsedel skall, på sätt formulär nr 1 vid denna lag utvisar, angiva numret å den vallista, i överensstämmelse med vilken valsedeln är avfattad, ävensom innehålla förordsbeteckning, varom nedan sägs.

Valsedel skall antingen upptaga namnen i en följd, det ena under det andra med angivande av titel eller yrke och hemvist så ock den beteckning i övrigt, som kan vara nödig för att fullt otvetydigt utmärka vem eller vilka som åsyftas eller ock avfattas på sätt formulär nr 2 vid denna lag utvisar.

Namnen å valsedeln må i förra fallet vara högst dubbelt så många som det antal landstingsmän, vilka skola utses för valkretsen; skall endast en landstingsman utses för valkretsen, må dock valsedel innehålla tre namn.

I senare fallet må å sedelns vänstra sida upptagas högst det antal namn, som nyss sagts. Dessa namn skola uppföras vart för sig i de särskilda rummen och gälla själva fullmäktigvalet samt, i den mån namnen därvid icke tagas i anspråk, val av efterträdare åt avgången fullmäktig. För efterträdarevalet må dessutom i motsvarande rum å sedelns högra sida uppföras högst två namn för vart och ett av de för själva fullmäktigvalet upptagna namnen. Upptager rum å sedelns högra sida två namn, skola de förekomma det ena under det andra.

Ogill är valsedel:

till vilken använts annat än vitt papper;

å vilken finnes något kännetecken, som kan antagas vara med avsikt där anbragt;

vilken saknar vallistnummer och förordsbeteckning eller icke överensstämmer med motsvarande vallista, dock att namn å denna må överstrykas eller utelämnas;

vilken icke upptager något giltigt namn.

Är något namn å valsedel överstruket, eller framgår med avseende å något där förekommande namn ej fullt otvetydigt, vem som därmed åsyftas, eller upptager valsedel namn på någon, som ej är valbar, anses sådant namn såsom obefintligt. Äro å valsedel upptagna flera namn än ovan är medgivet, eller äro namn, som särskilt upptagits för val av efterträdare åt landstingsman flera än två, anses det eller de sista övertaliga namnen såsom obefintliga. För val av efterträdare särskilt upptaget namn, som saknar motsvarande namn för själva fullmäktigvalet, anses som obefintligt.

Finnas ..... alla ogilla.

Mom. 2. Vallista, som till K. B. ingives, skall åtföljas dels av

skriftlig förklaring från de personer, vilkas namn därå förekomma, att de medgivit namnets upptagande, dels av förord, undertecknat av dem, som låtit ingiva vallistan och som skola utgöras av minst 15 personer, vilka enligt intyg av vederbörande valförrättare äro inom valkretsen uppförda i röstlängd såsom röstberättigade vid valet och icke undertecknat tidigare ingivet förord för annan vallista. Å vallistan *skall* finnas kort beteckning å dem, som förorda densamma (förordsbeteckning), dock må sådan beteckning icke fullständigt sammanfalla med sådan å tidigare ingiven vallista.

I förord skall angivas viss person såsom ombud för förordsgivarne, dem obetaget att samfällt uppträda, där de så finna skäligt. Är ombud ej angivet, anses den, som främst undertecknat förordet, såsom ombud.

Vallistorna tilldelas i den ordning de inkomma löpande nummer och kungöras jämte numret, så snart ingivningstiden gått till ända.

Förordsgivarne må själva eller genom ombuden avtala om valsamverkan mellan olika numrerade vallistor och må, där flera vallistor inbördes samverka, samma lista tillika särskilt samverka med annan eller andra av dessa, men ej med vallista, som icke tillhör de sålunda samverkande. Sådant avtal skall, för att vid röstsammanräkningen beaktas, av vederbörande gemensamt hos K. B. anmälas sist å 20:de dagen före valdagen och må därefter ingen ändring i avtal eller vallistor företagas. Inkomna anmälningar om valsamverkan kungöras genast efter anmälningstidens utgång.

Mom. 3. Finnes antalet å ingivna vallistor uppförda namn motsvara högst det antal platser, som skall besättas, prövar K. B. omedelbart efter ovan stadgade ingivningstids utgång de sålunda föreslagnas valbarhet och förklarar dem valda, vilkas valbarhet godkänts, samt utfärdar kungörelse om inställande av vidare valåtgärder, dock att, där ej alla platser blivit på detta sätt besatta, för de återstående tillsättande förfares såsom i § 9 är stadgat.

§ 6.

Mom. 1. För rösternas sammanräknande skola valsedlarna ordnas i nummergrupper. Valsedlar med samma listnummer utgöra tillsammans en nummergrupp. Äger, enligt gjord anmälan, valsamverkan rum mellan olika vallistor, föras de nummergrupper, som hava dessa vallisters nummer, till en samfällad nummergrupp, som i förhållande till övriga sam-

fällda och icke samverkande nummergrupper betraktas som ett parti. Därest särskild valsamverkan anmälts mellan två eller flera vallistor inom viss samfälld nummergrupp, betraktas även dessa i förhållande till övriga nummergrupper därinom som ett parti.

Mom. 2. Sedan valsedlarna sålunda ordnats, skall inom varje parti, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal fullmäktige är nödig, genom särskilda sammanräkningar bestämmas ordning mellan namnen å partiets valsedlar.

Vid varje sammanräkning gäller valsedel allenast för ett namn.

Mom. 3—5 = propositionens mom. 2—4.

§ 7.

Mom. 1, 2 = propositionens mom. 1 och 2.

Mom. 3. Det antal platser, som tilldelas samfälld nummergrupp såsom ett parti, fördelas mellan dess särskilda nummergrupper på sätt i mom. 1 och 2 är stadgat om fördelning mellan partier, och skall för platsernas besättande sammanräkning inom nummergrupp med lägre röstetal verkställas före sådan inom nummergrupp med högre röstetal.